

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investition marketingni rivojlantirish asosida mintaqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлов, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Iloxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'рни	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

HISOB SIYOSATI VA UNDA BIOLOGIK AKTIVLAR HISOBINI YORITIB BERISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH

Mirzayeva Nargiza Batirovna

Fiskal institut "Buxgalteriya hisobi va audit" fakulteti magistri

Annotatsiya: Maqolada hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Xususan, hisob siyosati tushunchasi, uning tarkibiy tuzilishi, hisob obyektlari sifatida biologik aktivlarni hisob siyosatida yoritib berish tartibini takomillashtirish bo'yicha xulosalar shakllantirilgan va ilmiy takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: hisob siyosati, biologik aktiv, uzoq muddatli biologik aktiv, joriy biologik aktiv, buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobot.

Abstract: This article discusses accounting policy and the improvement of accounting policy of biological assets. It includes conclusions and scientific proposals for enhancing the concept of accounting policy, its structure, and the explanation of accounting of biological assets as accounting objects.

Key words: accounting policy, biological asset, long-term biological asset, current biological asset, accounting, financial statements.

Аннотация: В статье рассмотрена учетная политика и вопросы совершенствования учетной политики биологических активов. В частности, сформулированы выводы и даны научные предложения по совершенствованию понятия учетной политики, ее структуры, порядка объяснения учёта биологических активов как объектов учета в учетной политике.

Ключевые слова: учетная политика, биологический актив, долгосрочный биологический актив, текущий биологический актив, бухгалтерский учет, финансовая отчетность.

KIRISH

Ma'lumki, biologik aktivlar qishloq xo'jaligi faoliyati bilan shug'ullanuvchi tadbirkorlik subyekti aktivlari tarkibida muhim o'rin va ahamiyatga ega bo'lgan hisob obyektlaridan biri hisoblanadi. Shu bois tadbirkorlik subyektlarida biologik aktivlar hisobini to'g'ri tashkil etish, hisobga olish va moliyaviy hisobotda aks ettirish tartibi bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu masalalar ijrosini ta'minlash va axborotdan foydalanuvlarni sifatli axborotlar bilan ta'minlashda tadbirkorlik subyektining hisob siyosati muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Chunki, hisob siyosatida har bitta tadbirkorlik subyekti o'zining asosiy moliya-xo'jalik faoliyati xususiyatlaridan kelib chiqqan holda hisob siyosatini shakllantiradi. Afsuski, bugungi kunda ayrim qishloq xo'jaligi faoliyati bilan shug'ullanuvchi tadbirkorlik subyektlari tomonidan "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonun va boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan umumiy qoidalar asosida hisob siyosati shakllantirilmogda. Xususan, monografik tadqiqot obyekti hisoblangan "MEHNAT BAXTLI SUT" masuliyati cheklangan jamiyat (MChJ) tomonidan "Hisob siyosati va moliyaviy hisobot" nomli 1-son O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya hisobi milliy standarti (BHMS)da belgilangan umumiy qoidalar asosida hisob siyosati ishlab chiqilgan. Lekin, ularning normativ va tashkiliy-uslubiy ta'minoti bugungi kun talablariga to'liq javob bermaydi. Chunki, birinchidan, buxgalteriya hisobini yuritish va moliyaviy hisobotni tuzishda xo'jalik operatsiyalarini aks ettirish, ularni o'lchash va ochib berish tartibi batafsil bayon qilinmagan. Bu albatta, ishlab chiqilgan hisob siyosati mantiqan izchil shakllantirilmaganligidan dalolat beradi. Ikkinchidan, hisob siyosati tarkibi asosan buxgalteriya hisobining obyektlari bo'yicha 1-son BHMSda belgilangan qoidalarni ko'chirib qo'yish bilangina chegaralanib qolganligini kuzatish mumkin. Bu esa, hisob siyosatini shakllantirishga quyilgan talablarga zid bo'lishi bilan birga, uning boshqaruv funksiyasi sifatidagi ahamiyatini pasayishiga ta'sir ko'rsatgan.

Fikrimizcha, tadbirkorlik subyektlarining hisob siyosati mantiqan izchil bo'lishi va moliya-xo'jalik faoliyatining barcha jihatlarini qamrab olishi lozim. Bu o'z navbatida, uning samarali faoliyat ko'rsatishiga va moliya-xo'jalik faoliyatining yaxshilanishiga xizmat qiladi. Shu bois buxgalteriya hisobini tashkil qilish, yuritish va moliyaviy hisobotlarni tuzish uchun javobgarlik buxgalteriya hisobi subyekti rahbariga yuklatilganligi bois, u dastlab hisob siyosati o'zi nima ekanligi, uning zarurati, tarkibiy tuzilishi va shakllantirish tartibi to'g'risida yetarli bilim hamda amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim deb hisoblaymiz.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar, iqtisodchi olimlarning ilmiy va o'quv-uslubiy asarlari sharhi shuni ko'rsatadiki, ularda hisob siyosati tushunchasiga umumiy negizga asoslangan holda turlicha ta'riflangan. Xususan, 1-son BHMSda "Hisob siyosati deganda xo'jalik yurituvchi subyektning rahbari buxgalteriya hisobini yuritish va moliyaviy hisobot tuzish uchun qabul qiladigan usullarning yig'masi tushuniladi, moliyaviy hisobot shu usullarga muvofiq va ularning qoidalari va asoslariga muvofiq ravishda tuziladi" ^[1] deb ta'rif berilgan. Xususan, mazkur BHMSda "Hisob siyosati xo'jalik yurituvchi subyekt moliyaviy hisobotni tayyorlash va tuzish uchun foydalanadigan maxsus tamoyillarni, konvensiyalarni, tartib va amaliy yondashuvlarni ifodalaydi", ^[1] deb bayon qilingan. Shuningdek, hisob siyosati buxgalteriya hisobi subyekti rahbari tomonidan ushbu BHMS asosida shakllantirilib, moliya-xo'jalik faoliyatining turli yillar uchun tuzilgan moliyaviy hisobotida keltiriladigan moliyaviy ko'rsatkichlar bir-biriga qiyoslanadigan hamda boshqa aloqador BHMSlar qoidalarini ham aks ettirgan bo'lishi lozim.

Iqtisodchi olimlar A.A.Karimov, F.R.Islomov va A.Z.Avloqulovlarning ta'rifiga ko'ra: "Hisob yuritish siyosati deganda xo'jalik yurituvchi subyekt rahbarining buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotni tamoyil va asoslariga mos ravishda yuritish va tuzish uchun qo'llaniladigan usullar majmui tushuniladi" ^[2]. Ularning ta'kidlashicha: "Xo'jalik yurituvchi subyektning hisob yuritish siyosati subyekt tomonidan moliyaviy hisobotni tayyorlash va tuzishda qo'llaniladigan o'ziga xos qoidalar va amaliy yondashuvlarni ifodalaydi" ^[2].

Iqtisodchi olimlar A.Ibragimov, I.Ochilov, I.Qo'ziyev va N.Rizayevlar tomonidan "Hisob yuritish siyosati – bu xo'jalik subyektlarining faoliyatini tartibga soluvchi amaldagi qonunlar va boshqa normativ hujjatlarda ruxsat etilgan buxgalteriya hisobining muqobil usullari va shakllaridan korxona tanlab olgan va e'lon qilgan buxgalteriya hisobining usullari va shakllarining yig'indisidir" ^[3] deb ta'riflangan. Mazkur ta'rifda buxgalteriya hisobining qonun va boshqa me'yoriy hujjatlarda ruxsat etilgan muqobil usullari shakllaridan korxona o'ziga maqbulini tanlab olishi va ularni e'lon qilishi ta'kidlanadi.

Soha mutaxassislari X.A.Ortikov, L.P.Yugay, X.A.Tuxsanov va M.I.Xayitboyevlarning yozishicha "Hisob siyosati buxgalteriya hisobini yo'lga qo'yish usullarining tartiboti bo'lib, ustav va boshqacha faoliyatning iqtisodiy hodisalar faktini dastlabki kuzatish (hujjatlashtirish va inventarizatsiya), qiymat o'lchovida ifodalash (baholash va kalkulyatsiya), joriy guruhlash (schyotlar va ikki yoqlama yozuv) va yakuniy umumlashtirish (balanslashtirish va hisobot)dan iborat" ^[13]. Mazkur yondashuvda soha mutaxassislari buxgalteriya hisobini yuritish usullariga asosiy e'tibor qaratishgan. Buxgalteriya hisobini yuritish va moliyaviy hisobotni tuzish prinsiplari, shakllari va asoslarini hisobga olishmagan.

Mustaqil davlatlar hamdo'stligi iqtisodchi olimlari N.P.Lyubushin, V.V.Jarinov va N.V.Borodinalarning yozishicha, "Hisob siyosati – bu korxona tomonidan uning xo'jalik yuritish sharoitlariga mos ravishda tanlangan, buxgalteriya hisobini yuritish usullarining majmui, ya'ni bu korxona xo'jalik faoliyati faktlarini dastlabki kuzatish, qiymat o'lchovi, joriy guruhlash va umumlashtirish yoki buxgalteriya hisobi metodini amalga oshirish tartibi" ^[5] hisoblanadi.

D.A.Yendovoskiy boshchiligidagi iqtisodchi olimlarning yozishicha "Korxonaning hisob siyosati deganda xo'jalik yurituvchi subyekt tomonidan qabul qilingan buxgalteriya hisobini yuritishning xo'jalik faoliyati faktlarini dastlabki kuzatish, qiymat o'lchovida baholash, joriy guruhlash va yakuniy umumlashtirish usullari majmui tushuniladi" ^[7]. Mazkur iqtisodchi olimlar ham buxgalteriya hisobini yuritish usullari bilan chegaralangan.

Shuningdek, V.G.Getman boshchiligidagi iqtisodchi olimlarning ta'kidlashicha esa "Hisob siyosati – aynan ushbu amallar va usullar faoliyat shartlariga hamda natijalar va moliyaviy holatni to'liq taqdim qilish talablariga mos keladi deb hisoblangan korxona tomonidan tanlangan va izchil qo'llaniladigan buxgalteriya hisobining amallari va usullari to'plami" ^[8] hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish masalasini tadqiq qilishda ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Jumladan, amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarni va tadqiqot obyekti ma'lumotlarini o'rganishda mantiqiy fikrlash, dalillar to'plash, tasavvur etish, qiyoslash, shakllantirish va muammoni qo'yish kabi nazariy-tadqiqot hamda ilmiy adabiyotlarni tadqiq qilish kabi empirik tadqiqot metodlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Albatta, mavjud normativ-huquqiy hujjatlar va iqtisodchi olimlarning asarlarida keltirilgan hisob siyosati tushunchasiga yondashuvlarini e'tiborga loyiqqligini ta'kidlagan holda, ushbu tushunchaga quyidagicha mualliflik yondashuvi shakllantirildi: "Hisob siyosati – bu buxgalteriya hisobini tashkil etish, yuritish va moliyaviy hisobotni tuzishda amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan umumiy qoidalardan xo'jalik yurituvchi subyekt o'zi uchun ahamiyatli bo'lgan, subyekt rahbari tomonidan tanlab olingan buxgalteriya hisobining shakl va usullari majmuasi".

Hisob siyosati tushunchasi yuqorida sharhlangan manbalardagi ta'riflardan bizning yondashuvimiz ikki jihati bo'yicha farq qiladi. Birinchidan, amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarda umumiy qoidalar belgilangan. Ya'ni yuqoridagi iqtisodchi olimlarning ta'rifida keltirilgan prinsiplar, shartlar, talablar, shakllar, usullar va qoidalar umumiy qoidalar sifatida berilgan. Ikkinchidan, xo'jalik yurituvchi subyekt o'zining moliyaviy-xo'jalik faoliyatining xususiyatidan kelib chiqqan holda amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan umumiy qoidalardan o'zi uchun ahamiyatli bo'lgan shakl va usullarni tanlab olishi lozim.

Shuningdek, tadqiqot obyekti bo'lgan "MEHNAT BAXTLI SUT" MChJning hisob siyosati ^[8] quyidagi tarkibiy qismlardan tashkil topgan.

1. Umumiy qoidalar;
2. Buxgalteriya hisobini tashkil etish;
3. Hisob yuritish texnikasi (usullari);
4. Hisob yuritish metodlari;
5. Ichki hisob va nazorat;
6. Hisob siyosatiga o'zgartirish kiritish;
7. Hisob siyosatini buzganlik uchun javobgarlik.

Fikrimizcha, "MEHNAT BAXTLI SUT" MChJning hisob siyosatida tarkibiy qism sifatida berilgan "2. Buxgalteriya hisobini tashkil etish" va "5. Ichki hisob va nazorat" qismlarni birlashtirgan holda "Tashkiliy masalalar" sifatida, "6. Hisob siyosatiga o'zgartirish kiritish" va "7. Hisob siyosatini buzganlik uchun javobgarlik" qismlarini esa birlashtirgan holda "Yakuniy qoidalar" sifatida aks ettirish maqsadga muvofiq. Shu bilan birga, hisob siyosatida soliqqa tortish masalalari belgilanmagan.

Hisob siyosatining tarkibiy tuzilmasi bo'yicha iqtisodchi olimlarning tavsiyalari va tadqiqot obyekti bo'lgan "MEHNAT BAXTLI SUT" MChJda ishlab chiqilgan hisob siyosatini tanqidiy tahlilidan kelib chiqib, fikrimizcha tad-birkorlik subyektlarining hisob siyosatida quyidagi masalalar o'z aksini topishi lozim deb hisoblaymiz (1-jadval).

1-jadval: Hisob siyosatining tarkibiy tuzilishi (taklif)¹

Bo'lim nomi	Tarkibi
1. Umumiy qoidalar	Hisob siyosatining maqsadi, qo'llanilish davri, foydalanuvchilar, e'lon qilinishi va maxfiylik doirasi, hisob siyosatini shakllantirishning normativ-huquqiy asoslari va asosiy prinsiplari aks ettiriladi
2. Tashkiliy masalalar	Buxgalteriya hisobini tashkil etish, ichki nazorat tizimi, buxgalteriya hisobi xizmati rahbariga qo'yilgan malakaviy talablar, vazifalar, huquqlar va javobgarlik aks ettiriladi. Shuningdek, buxgalteriya hisobi xizmati tuzilmasi va xodimlarining xizmat vazifalari taqsimoti hamda inventarizatsiya o'tkazish tartibi bayon etiladi
3. Texnik ta'minot masalalari	Qo'llaniladigan boshlang'ich hujjatlar shakllari, ichki hisobotlar (tartibi, shakllari, davriyligi, tuzish va taqdim qilish muddatlari, foydalanuvchilar), hujjatlar aylanish qoidalari va reja grafigi, buxgalteriya hisobida qo'llaniladigan hisob registrlari, ishchi schyotlar rejasi hamda buxgalteriya hisobi dasturiy ta'minoti va uni yuritish tartiblari ko'rsatiladi
4. Uslubiy masalalar	Buxgalteriya hisobi obyektlari (uzoq muddatli aktivlar, joriy aktivlar, o'z mablag'lari manbalari, majburiyatlar, daromadlar va xarajatlar)ni tarkibi, tan olinishi, baholash, buxgalteriya hisobi schyotlarida aks ettirishning tanlab olingan usullari, amortizatsiya hisoblash tartibi, ularni moliyaviy-xo'jalik faoliyatidagi harakati hisobda aks ettirish tartibi bayon etiladi
5. Soliqqa tortish masalalari	Soliqlar va yig'implarni hisoblash, soliq xarajatlarini hisobda aks ettirish, soliq to'lovlarini hisobga olish uchun mo'ljallangan schyotlar, soliq hisobotlari va ularni taqdim etish hamda to'lash tartiblari aks ettiriladi
6. Yakuniy qoidalar	Hisob siyosatiga o'zgartirish kiritish tartibi hamda unda belgilangan qoidalarni buzganlik uchun javobgarlik masalalari ko'rsatiladi

¹ Manbalarni qiyosiy tahlil qilish asosida mualliflar tomonidan ishlab chiqildi

Hisob siyosatining taklif etilayotgan mazkur tarkibiy tuzilishini har bitta tadbirkorlik subyekti o'zining moliya-xo'jalik faoliyatini hisobga olgan holda shakllantirishi mumkin. Chunki, ushbu taklif etilgan tarkibiy tuzilish normativ-huquqiy hujjatlarda hisob siyosatini shakllantirish qoidalari asosida ishlab chiqilgan.

Umuman olganda, hisob siyosati hisob obyektlari buxgalteriya hisobini tashkil etish, yuritish va moliyaviy hisobotni tuzish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, tadqiqot obyekti bo'lgan "MEHNAT BAXTLI SUT" MChJning hisob siyosatida asosiy hisob obyektlaridan biri bo'lgan biologik aktivlar hisobini yuritish va moliyaviy hisobotda aks ettirish tartibi qay darajada ochib berilganligi o'rganildi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, "MEHNAT BAXTLI SUT" MChJning hisob siyosatida biologik aktivlarni umumiy asoslarda hisobga olish tartibi belgilanib, hisobga olish qoidalari uning tarkibiy tuzilishi bo'yicha aralash tartibda ko'rsatib o'tilgan.

Ilmiy-uslubiy manbalar va amaliyotni o'rganish shuni tasdiqladiki, "MEHNAT BAXTLI SUT" hisob siyosatida belgilangan qoidalar foydalanuvchilarni biologik aktivlar hisobini tashkil etish, yuritish va moliyaviy hisobotda aks ettirish bilan bog'liq buxgalteriya axboroti bilan to'liq ta'minlamaydi. Fikrimizcha, tadbirkorlik subyektlarida qishloq xo'jaligi faoliyatida foydalanilayotgan biologik aktivlarni hisobga olish tartibini hisob siyosatining "Uslubiy masalalar" bo'limida quyidagi tartibda ochib ko'rsatish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

Biologik aktivlar:

- biologik aktivlar ta'rif;
 - biologik aktivlar tarkibi;
 - biologik aktivlarni hisobga olishning normativ-huquqiy asoslari.
1. Uzoq muddatli biologik aktivlarni hisobga olish tartibi:
 - uzoq muddatli biologik aktivlar tarkibi;
 - uzoq muddatli biologik aktivlarni tan olish va baholash tartibi;
 - uzoq muddatli biologik aktivlar kirimini hisobga olish;
 - uzoq muddatli biologik aktivlarning moliyaviy-xo'jalik faoliyatdagi harakati hisobi;
 - uzoq muddatli biologik aktivlar chiqimini hisobga olish;
 - uzoq muddatli biologik aktivlar harakati bilan bog'liq xo'jalik operatsiyalarini hisobda aks ettirish tartibi.
 2. Joriy biologik aktivlarni hisobga olish tartibi:
 - joriy biologik aktivlar tarkibi;
 - joriy biologik aktivlarni tan olish va baholash tartibi;
 - joriy biologik aktivlar kirimini hisobga olish;
 - joriy biologik aktivlarning moliyaviy-xo'jalik faoliyatdagi harakati hisobi;
 - joriy biologik aktivlar chiqimini hisobga olish;
 - joriy biologik aktivlar harakati bilan bog'liq xo'jalik operatsiyalarini hisobda aks ettirish tartibi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish bo'yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar natijasida berilgan takliflarning amaliyotga joriy qilinishi quyidagilarga imkon beradi:

- *birinchidan*, hisob siyosatining tarkibiy tuzilishi mantiqan izchil shakllanishi va moliya-xo'jalik faoliyatining barcha jihatlarini to'liq qamrab olish ta'minlanadi;
- *ikkinchidan*, har bir tarkibiy qismda buxgalteriya hisobi obyektlarini hisobga olish tartibi ko'rsatib beriladi. Bu esa, undan foydalanuvchi uchun oddiy va tushunarli bo'lishini ta'minlaydi;
- *uchinchidan*, uning faoliyat xususiyatlariga muvofiq buxgalteriya hisobi usullarini amalga oshirish mexanizmlarini o'rnatish imkonini beradi;
- *to'rtinchidan*, buxgalteriya hisobini tashkil etish, yuritish va moliyaviy hisobotni tuzish tartibi yaxshilanadi. Natijada, axborotdan foydalanuvchilar o'z vaqtida to'liq hamda aniq moliyaviy va boshqa buxgalteriya axborotlari bilan ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya hisobining milliy standarti 1-sonli BHMS "Hisob siyosati va moliyaviy hisobot" <https://lex.uz/acts/828581>.
2. Karimov A.A., Islomov F.R., Avloqulov A.Z. Buxgalteriya hisobi. – T.: "Sharq", 2004. –74 b.
3. Ibragimov A., Ochilov I., Qo'ziyev N., Rizayev N. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. / O'quv qo'llanma. – T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2008. – 4 b.
4. Ortikov X.A., Yugay L.P., Tuxsanov X.A., Xayitboyev M.I. Moliyaviy hisob – T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. – 178 b.
5. Любушин Н.П., Жаринов В.В., Бородин Н.В. Теория бухгалтерского учета. Учеб. пособие для вузов / под ред проф Н.П.Любушина – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 198 с.
6. Бухгалтерский учет и отчетност: учебное пособие / коллектив авторов: под ред. Д.А.Ендовиского. – Москва: КНОРУС, 2022. – 21 с.
7. Бухгалтерский учет: учебник / под ред. проф. В.Г.Гетмана. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва: ИНФРА-М, 2022 – 447 с.
8. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
9. "MEHNAT BAXTLI SUT" mas'uliyati cheklangan jamiyat (MChJ) hisob siyosati.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.